

Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет

**Епідеміологічні дослідження в клінічній
медицині: досягнення та перспективи**

**Матеріали міжнародної науково-
практичної конференції
(3-4 жовтня, 2013 р. Харків, Україна)**

За редакцією Т. О. Чумаченко

Харків 2013

УДК 616-036.2:614.1:311.21(082)

ББК 51.9

Е 67

Епідеміологічні дослідження в клінічній медицині: досягнення та перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (3-4 жовтня, 2013 р. Харків, Україна) / під ред. Чумаченко Т.О. / Х: «Цифрова друкарня №1», – 2013. – 296 с.

ISBN 978-617-7017-78-2

У збірнику представлені теоретичні та практичні результати щодо методології та особливостей проведення епідеміологічних досліджень в клінічній медицині. Широко висвітлені медичні, етичні, економічні, юридичні, освітні аспекти проведення епідеміологічних досліджень, шляхи удосконалення організації проведення та підвищення якості і рівня доказовості епідеміологічних досліджень у різних галузях медицини (клінічних, медико-профілактичних, експериментально-теоретичних та ін.), використання математичних та інформаційних технологій, наукової інформації для прийняття обґрунтованих управленських рішень, проблеми викладання та підвищення обізнаності лікарів в питаннях проведення епідеміологічних досліджень та доказової медицини.

ISBN 978-617-7017-78-2

ББК 51.9

**Ministry of Health Organisation of Ukraine
Kharkiv National Medical University**

**Epidemiological Investigations in Clinical Medicine:
Achivments and Perspectives**

**Materials of International Scientific
and Practice Conference
(3-4 of October, 2013, Kharkiv, Ukraine)**

Ed. by T. Chumachenko

Kharkiv 2013

3

УДК 616-036.2:614.1:311.21(082)

ББК 51.9

Е 67

Epidemiological Investigations in Clinical Medicine: Achivments and Perspectives. Materials of International Scientific and Practice Conference (3-4 of October, 2013, Kharkiv, Ukraine) / Ed. by T. Chumachenko / Kharkiv, "Tscifrova drukarnya №1", – 2013. – 296 c. 2013

ISBN 978-617-7017-78-2

підконтрольних об'єктах, розвиток фермерства та індивідуального виробництва, міграція населення в межах країни та ближнього і дальнього зарубіжжя, зміна форми постачання харчових продуктів та городини в дитячі заклади, інтенсифікація процесів антропогенного перетворення природи, кліматичні зміни. Все це призвело до зміни умов перебування збудників паразитарних хвороб у навколишньому середовищі та потребує постійного контролю за об'єктами довкілля, проведення ретроспективного аналізу захворюваності, врахування суми факторів, що підтримують епідемічний процес, прогнозування змін, планування оздоровчих заходів.

НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНОГО УЗГОДЖЕННЯ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ

Колеснікова І.П., Корнейко І.В., Чумаченко Т.О.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,

кафедра епідеміології,

м. Київ, проспект Перемоги, 34,

тел. (044)4544936, e-mail.: epid@nmu.kiev.ua

Харківський національний медичний університет,

Харків, пр. Леніна 4, кафедра іноземних мов,

тел. (057)7021174, e-mail.: irina_korneyko@mail.ru

кафедра епідеміології, тел. (057)7021173, e-mail.:

epidemos@ukr.net

Успіх міжнародних контактів у всіх галузях великою мірою залежить від встановлення взаєморозуміння між їх учасниками, що зумовлюється володінням комунікантами спільною мовою.

Ваговою часткою мови науки й техніки є терміни – слова та словосполучення, що позначають спеціальні поняття певної галузі науки, техніки, виробництва, отже узгодження термінології є необхідним завданням, яке постає перед лінгвістами та фахівцями в час активних міжнародних контактів.

Метою даної роботи є вивчення особливостей англомовної терміносистеми епідеміології для її подальшого узгодження в двомовному термінологічному словнику.

Матеріали і методи. Для вивчення англомовної терміносистеми нами була створена база з 2,5 тисяч термінологічних одиниць (слів і словосполучень), джерелами яких слугували відомі словники J.M. Last та M.Porta, глосарії термінів, які містяться у підручниках епідеміології, на сайтах ВООЗ, Centers for Disease Control and Prevention.

Результати. Виявлені у дослідженій терміносистемі термінологічні категорії свідчать про її унікальність та відмінність від терміносистем інших галузей медицини. Категорія процесів включає низку назв типів дослідження (наприклад, randomized control studies). Категорія величин широко представлена назвами показників (терміни-слова, напр. morbidity, та терміни-словосполучення зі словами ratio, value, rate, level). Категорія осіб здебільшого представлена назвами груп (community, cohort, population). До категорії предметів належать терміни-словосполучення зі словом data, назви документів (death certificate). Назви наук представлені як найменуваннями підгалузей епідеміології (environmental epidemiology) так і суміжних дисциплін (industrial hygiene). Термінологічна категорія інструментів як така відсутня, але її заміником виступає категорія назв способів презентації даних (graph, table, plot), що пов'язується з аналітичним характером науки епідеміології.

Характерною особливістю термінологічних джерел є фіксація у них термінів суміжних галузей, наприклад мікробіології (prion), статистики (bias), клінічних дисциплін (gravity, tuberculosis), що зумовлюється комплексним характером епідеміології. Це може ускладнити роботу з терміносистемою та потребувати залучення до роботи фахівців суміжних галузей (як наприклад, було зроблено при підготовці російськомовного перекладу словника J.M. Last).

Проводячи роботу з узгодження термінології у міжнародному аспекті, варто пам'ятати про лінгвоспецифічну лексику, серед якої є і термінологія. Її поява пов'язана з національною специфікою розвитку галузі. Лінгвоспецифічні терміни у терміносистемі епідеміології представлені назвами інститутів, програм, документів. У згаданому вище російському перекладі вони були подані окремим списком як словник термінів, які не підлягають перекладу. Ці терміни передають ситуацію, властиву для певної мовної спільноти й можуть розглядатися як атрибут відповідної культури. Отже, у мові знаходять відображення цінності суспільства, уявлення про оточуючий світ, а лексика виступає як ключ до розуміння культури.

Лексичні одиниці відбивають процеси матеріальної культури. Варто врахувати, що універсальні поняття можуть мати різне смислове наповнення для носіїв різних мов (представників різних культур). У термінології це пов'язується зі специфікою розвитку галузі у окремій країні (наприклад, порівняння структури підручників з епідеміології показує, що ключовий термін епідеміологія – *epidemiology* по-різному сприймається носіями англійської та української мови).

Висновки. Отже, теза про те, що для успішного міжнаціонального спілкування недостатньо знання мовного коду й правил його використання, є вірною і для мови науки, яку зазвичай вважають універсальною, інтернаціональною, тому зрозумілою. Описане вище має бути враховано в процесі створення двомовного словника, при роботі над яким варто розробити систему пояснень для лінгвоспецифічних термінів та «несправжніх друзів перекладача». Узгодження терміносистеми в міжнародному плані має привести не лише до встановлення еквівалентів термінів, але й розуміння культури, не тільки спільності мовного коду, але й спільності знань про світ.